

NAAR MEER TOEGANKELIJKE MUSEA

Jacques de Wit, Stichting Leer Zelf Online

‘Waarom kunnen we niet allebei met 50% korting naar binnen, in plaats van dat mijn begeleider gratis naar binnen mag? Dat voelt een stuk plezieriger.’ Dat was recent een opmerking van een ervaringsdeskundige in een sessie over sociale toegankelijkheid van musea. Ze vertelde over de stappen die musea kunnen zetten om het voor haar prettiger en begrijpelijker te maken. Want ze vindt het heel fijn om mooie dingen te zien en erover te leren. Wat kunnen musea leren van dit soort reflecties? Een gesprek met Jacques de Wit van Stichting Leer Zelf Online.

Annette Gaalman

► In de sessie van dit voorjaar over sociale toegankelijkheid stond de toegankelijkheid van erfgoedorganisaties voor mensen met een lichte verstandelijke beperking centraal. Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau hebben we het over ongeveer 1,1 miljoen mensen in Nederland, van wie er ca. 125.000 vanuit een zorgorganisatie hulp ontvangen. In deze groep - 6,4% van de Nederlandse bevolking - zijn heel wat mensen geïnteresseerd in musea, maar de drempel is voor hen vaak hoog. Onnodig hoog. Met kleine aanpassingen kunnen musea veel toegankelijker worden. Gelukkig zijn er ook heel wat voorbeelden van musea die ook een warm welkom willen bieden aan deze groep. Zij kunnen daarbij ondersteund worden door de stichting Leer Zelf Online.

Te ingewikkeld

De Stichting Leer Zelf Online spant zich in om de toegankelijkheid van de samenleving voor kwetsbare groepen te vergroten. Onlangs was ze in het nieuws met de ‘retoursticker van Steffie’, met daarop de vermelding: ‘Retour

afzender. Deze brief is te ingewikkeld voor mij. Stuur een versie in makkelijke taal.’ Een doeltreffende actie, die instanties en bedrijven wijst op hun onbegrijpelijke taal. De naam ‘Steffie’ verwijst naar de website Steffie.nl van Leer Zelf Online, waarin in animaties door ‘Steffie’ in eenvoudige heldere taal wordt uitgelegd wat online bankieren is, hoe je energie kunt besparen en ook wat een museum precies is. Meer dan zestig onderwerpen worden uitgelegd.

Leer Zelf Online richt zich niet alleen op de kwetsbare mensen zelf. De stichting biedt ook advies aan organisaties om beter toegankelijk te worden. Directeur is Jacques de Wit. Zijn missie is om de vele drempels weg te nemen die onze samenleving zo ontoegankelijk maken. Waarom worden zulke grote groepen mensen zomaar uitgesloten? Waarom zijn bijvoorbeeld brieven van de overheid vaak zo ingewikkeld, waarom wordt daar niet beter op gelet?

Websites van musea in Duitsland

Veel Duitse musea bieden op hun websites informatie in eenvoudige taal. Zoek je op ‘leichte Sprache’, dan vind je steevast een pagina waar wordt verteld waar het museum over gaat en hoe je de website kan gebruiken. Het taalgebruik is eenvoudig en helder, en ook de pagina is heel rustig vormgegeven, met grote letters en een duidelijk contrast met de achtergrond. Voorbeelden zijn het Deutsches Museum in München, de Staatliche Museen in Berlijn en Museum Folkwang in Essen.

Te moeilijk, te druk, te veel

In ons gesprek hebben we het over musea. Want de blik van Jacques en zijn collega’s, en zeker ook van de ervaringsdeskundigen zelf, kan enorm helpen om te gaan zien wat beter kan. Vaak hebben musea niet eens in de gaten dat mensen die wat minder zelfredzaam zijn zich in het museum niet erg op hun plek voelen.

Wat schort er dan precies?

‘Dat verschilt natuurlijk per museum. Maar wat je veel ziet: te moeilijke teksten, te drukke presentaties, te veel dingen die tegelijk om aandacht vragen. Vaak begint het al met de website. Die wil je natuurlijk eerst bekijken als je naar een museum gaat. Maar op veel websites is de praktische informatie ver weggestopt en ook nog eens moeilijk te begrijpen. Dat is niet echt een uitnodiging om naar het museum te komen. In Duitsland doen ze dat veel beter. Daar is het verplicht om op je website een

Daarnaast bieden musea in Duitsland vaak rondleidingen of audiotours in eenvoudige taal. Zo heeft het Germanisches National Museum een ‘Kennenlerntour “Das GNM in einer Stunde - Leichte Sprache”’.

Overigens hebben we ook in Nederland - net als in heel Europa - wetgeving hiervoor: het Besluit digitale toegankelijkheid overheid. Die wet geldt niet alleen voor overheden, maar ook voor publiekrechtelijke instellingen die voor het grootste deel door de overheid gefinancierd worden.

‘Juist musea zouden het hoog in hun vaandel moeten hebben om erfgoed en kunst ook voor mensen die niet hoog opgeleid zijn toegankelijk te maken.’

Foto door Steffie.nl

'De musea die hier enthousiast aan deelnamen, waren vaak musea waar bijvoorbeeld een medewerker een familielid heeft met een lichte verstandelijke beperking.'

pagina te hebben met praktische informatie in makkelijke taal.'

'En het is zo spijtig dat het in Nederland zo weinig gebeurt! Een hele grote groep mensen blijft daardoor buiten je bereik. Terwijl de samenleving al zoveel drempels heeft voor hen. Juist musea zouden het hoog in hun vaandel moeten hebben om erfgoed en kunst ook voor mensen die niet hoog opgeleid zijn toegankelijk te maken. En je zou toch zeggen: we hebben de Code Diversiteit en Inclusie. Er is nog een hele weg te gaan!'

Ervaringsdeskundigen in huis

Om die reden maakte Leer Zelf Online een filmpje over wat een museum precies is en wat je er kan verwachten. Om de drempelvrees een beetje weg te nemen. En vervolgens startte een nog mooier initiatief: de stichting vroeg een aantal ervaringsdeskundigen of zij musea zouden willen onderzoeken. Dat is inmiddels in volle gang: 45 ervaringsdeskundigen hebben 15 musea bezocht en verteld wat ze ervan vonden en wat beter zou kunnen. Dat deden ze aan de hand van de handleiding 'Hoe

onderzoek ik een museum?' die speciaal voor hun onderzoek gemaakt werd.

'De musea die hier enthousiast aan deelnamen, waren vaak musea waar bijvoorbeeld een medewerker een familielid heeft met een lichte verstandelijke beperking. Zij zien de wijze waarop uitsluiting plaatsvindt scherper. Er is veel angst voor deze groep. Mensen met fysieke beperkingen, en mensen met dementie: daar hebben veel musea gelukkig inmiddels voorzieningen of speciale programma's voor. Maar mensen met een lichte verstandelijke beperking, die bovendien vaak niet zichtbaar is, dat vindt men vaak ingewikkelder.'

Heel graag zou Jacques nog veel meer musea laten onderzoeken door ervaringsdeskundigen, want het levert zoveel op. Je krijgt als museum tips over wat te begrijpen was en wat niet en hoe je het interessanter kunt maken. Bijvoorbeeld door duidelijk te maken wat de meest bijzondere dingen zijn die je in dit museum kunt zien. Museum Helmond is zo'n museum dat ervaringsdeskundigen op bezoek had.

Welkom!

Maar wat betekent dit dan voor de behoeftes van andere bezoekers? Bijvoorbeeld voor hen die juist wel ondergedompeld willen worden in een intense beleving en blij worden van veel impulsen tegelijk?

'Het hoeft elkaar helemaal niet uit te sluiten. Stel: je richt je als museum op familiebezoek, volwassenen met kinderen. Dat betekent dat je de verbinding probeert te maken met het leven van die specifieke groep en daarop aanhaakt. Maar binnen die groep zijn er natuurlijk heel veel verschillen in hoe men nieuwe dingen leert en ervaart. En daar houd je dan toch rekening mee? Je kunt dat doen door verschillende leerervaringen te bieden en bij binnenkomst in je museum goed uit te leggen hoe het museum precies is ingericht.'

Ervaringsdeskundigen op bezoek

Vijftien musea hebben inmiddels ervaringsdeskundigen op bezoek gehad. En een veel grotere groep, meer dan veertig musea, heeft aangegeven dat ze ook graag ervaringsdeskundigen ontvangen. Museum Helmond is een van de musea die ervaringsdeskundigen hebben onderzocht en waar ze hebben aangegeven wat beter kon. Het leuke van dit bezoek was: het museum werd heel goed beoordeeld! Dat was natuurlijk een mooie opsteker, in het bijzonder voor Rosie Lelivelt, coördinator Publieksactiviteiten bij Museum Helmond. Zij heeft zich de afgelopen jaren echt gericht op het realiseren van een brede toegankelijkheid. Daarvoor is het bezoek en de beoordeling van mensen met een beperking heel belangrijk: alleen van hen kun je echt te weten komen waar het nog aan schort. Daarom werkt Rosie met verschillende focusgroepen.

Een van de dingen die het museum heel goed doet is toegankelijke informatie brengen op de website. Zo heeft het een voorbereidingsboekje gemaakt dat je kan downloaden, waardoor je goed geïnformeerd naar het museum kunt komen.

Foto's van Steffie.nl

Foto's in eigen beheer van de Stichting.
Foto door Steffie.nl

'Stel je mensen op hun gemak door aan te geven hoe groot het museum ongeveer is, of ze een kopje koffie of thee kunnen drinken en waar de wc's zijn?'

Wat zijn dan de dingen waar musea meer oog voor kunnen hebben, als het om het bieden van een fijne en zinvolle ervaring voor kwetsbare mensen gaat?

'Dat zit hem ten eerste in de bejegening. Het is zo belangrijk dat museummedewerkers uitsralen dat je welkom bent en klaarstaan om je op een prettige manier te helpen. En verder heeft het heel veel te maken met informatie en communicatie. Stel je mensen op hun gemak door aan te geven hoe groot het museum ongeveer is, of ze een kopje koffie of thee kunnen drinken en waar de wc's zijn? Gebruik je makkelijke taal op de tekstborden, in rondleidingen en in audiotours? Vertel je helder wat je echt wil laten zien, wat je zo bijzonder vindt in je museum?'

Ontmoetingsplek

Een bezoek van een groepje ervaringsdeskundigen kun je als museum regelen via de website Naarenmuseum.nl van Leer Zelf Online. Daar vind je ook de musea die

ervaringsdeskundigen op bezoek hebben gehad of die zichzelf hebben aangemeld.

De missie van Jacques en zijn collega's gaat verder. Want een museum kan niet alleen een hele fijne vrijetijdsovername zijn voor mensen met een verstandelijke beperking, het is ook een prachtige ontmoetingsplek. Voor mensen met een verstandelijke beperking is het niet altijd makkelijk in contact te komen met nieuwe mensen. Daarom is het fijn om de mogelijkheid te hebben deel te nemen aan veilige, georganiseerde activiteiten. Dat kunnen ontmoetingsavonden zijn of samen een sportwedstrijd bezoeken. En een museum is ook een hele leuke ontmoetingsplek. Je kunt samen dingen bekijken, wat drinken en met elkaar praten over wat er allemaal te zien is. Daarom zou Jacques heel graag zien dat meer musea zich hiervoor openstellen.

'Met de website en app ABCDate en ABCMaatje maken we mogelijk dat mensen met een lichte verstandelijke beperking samen op pad kunnen gaan en nieuwe mensen kunnen ontmoeten. Met z'n tweeën of met een groepje. Feesten en voetbalwedstrijden is niet wat iedereen leuk vindt. Juist een museum bezoeken vinden veel mensen een superleuke activiteit. Je hebt wat met elkaar te bespreken, want je ziet veel mooie dingen. Dus sta je hier als museum voor open? Sla dan de weg in om een fijne ontmoetingsplek te zijn!'

Aan de slag

De website Naarenmuseum.nl is een goede start. Daar kun je je als museum ook aanmelden voor een bezoek van ervaringsdeskundigen. De Stichting Leer Zelf Online werkt nauw samen met andere organisaties die zich ook inzetten voor een volwaardige deelname aan de samenleving voor kwetsbare mensen. Voorbeelden zijn de Stichting Prokkel en het Expertisecentrum Oefenen.nl. Verschillende trainingen worden aangeboden. Zo organiseert Erfgoedhuis Zuid-Holland in samenwerking met de stichting Prokkel eind november 2023 een cursus 'Inclusieve communicatie in het museum'.

► **Meer informatie over het onderwerp:**
<https://www.leerzelfonline.nl/home/>

